

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Controleprotocol

Regeling financiële ondersteuning fracties en groepen Tweede Kamer 2023 (de **Regeling**)

Hoofdstuk 1 Uitgangspunten

De Regeling is met ingang van 4 juli 2023 in werking getreden. De Regeling is van toepassing vanaf het verantwoordingsjaar 2023.

Bij het opstellen van dit controleprotocol is rekening gehouden met de schrijfwijzer accountantsprotocollen, opgesteld door de werkgroep Controleprotocollen (de **COPRO**) van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants. De COPRO bestaat uit vertegenwoordigers van openbare accountantskantoren en de Auditdienst Rijk.

Doelstelling

De doelstelling van de Regeling is dat de stichting (Ontvanger) een bijdrage (*i.e.* financiële middelen) ontvangt van de Tweede Kamer (Verstrekker) ter dekking van kosten of uitgaven van personele en materiële aard, met als doel het functioneren van de bij de stichting behorende fractie of groep te bevorderen.

Het bestuur van een stichting dient voor 1 juli van elk kalenderjaar bij het Presidium (*i.e.* de Stafdienst Financieel-Economische Zaken van de Tweede Kamer) een door het bestuur van de stichting ondertekende verantwoording in. De bij het Presidium in te dienen verantwoording van de stichting dient (i) overeenkomstig het verantwoordingsmodel en de statuten van de betreffende stichting te zijn opgesteld, (ii) overeenkomstig dit controleprotocol door de accountant te zijn onderzocht en (iii) van een controleverklaring te zijn voorzien.¹ Het bestuur van de stichting dient dit controleprotocol en het verantwoordingsmodel aan de accountant ter beschikking te stellen.¹ Het Presidium dient vervolgens voor 1 november van elk kalenderjaar de definitieve bijdrage van een stichting over het voorgaande jaar vast te stellen en de door het bestuur van de stichting ingediende verantwoording goed te keuren.²

De doelstelling van de controleverklaring van de accountant is het verschaffen van zekerheid bij de verantwoording dat de verantwoording in alle van materieel belang zijnde aspecten is opgesteld in overeenstemming met de Regeling, waaronder begrepen het in hoofdstuk 2 van het controleprotocol opgenomen referentiekader,³ op basis waarvan het Presidium de bijdrage definitief kan vaststellen.

Definities

Tenzij anders in dit controleprotocol is bepaald, hebben termen, woorden en uitdrukkingen die in dit controleprotocol worden gebruikt, de betekenis die daaraan wordt gegeven in artikel 1 van de Regeling (*Definities*). Hieronder wordt in aanvulling op de definities uit de Regeling voor een aantal begrippen een definitie gegeven.

1. **Verstrekker;**
de Tweede Kamer, als gedefinieerd in artikel 1 van de Regeling.
2. **Ontvanger;**

¹ Zie artikel 14, eerste lid, van de Regeling.

² Zie artikel 15, eerste lid, van de Regeling.

³ Zie de definitie van 'controleverklaring' in artikel 1 van de Regeling.

De stichting, als gedefinieerd in artikel 1 van de Regeling.

Procedure

Het proces van het opstellen van de verantwoording tot het aanbieden daarvan aan het Presidium en termijnen die daarbij worden gehanteerd zijn;

1. het bestuur van de stichting maakt jaarlijks voor 1 juli van elk kalenderjaar een verantwoording, overeenkomstig het verantwoordingsmodel en de statuten van de betreffende stichting, op over het voorgaande kalender- (tevens boek-)jaar;⁴
2. de accountant controleert de door het bestuur opgemaakte verantwoording, in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA), de Nederlandse controlestandaarden (in het bijzonder Standaard 805) en dit controleprotocol, en stelt een controleverklaring op;⁵
3. het bestuur van de stichting dient, voor 1 juli van elk kalenderjaar, de verantwoording in bij het Presidium (i.e. de Stafdienst Financieel-Economische Zaken van de Tweede Kamer). Deze verantwoording dient (i) door alle bestuursleden van de stichting te zijn ondertekend, (ii) overeenkomstig het verantwoordingsmodel en de statuten van de betreffende stichting te zijn opgesteld, (iii) overeenkomstig het controleprotocol door de accountant zijn onderzocht en (iv) van een controleverklaring te zijn voorzien;⁶
4. het Presidium dient, op basis van de door het bestuur van de stichting ingediende verantwoording, de controleverklaring en het advies van het hoofd van de Stafdienst Financieel-Economische Zaken van de Tweede Kamer, voor 1 november van elk kalenderjaar de verantwoording goed te keuren en de definitieve bijdrage aan de stichting vast te stellen;⁷
5. het Presidium zendt, na vaststelling van de definitieve bijdrage, de door het bestuur van de stichting opgestelde en ondertekende verantwoording, voorzien van de goedkeurende controleverklaring, aan de Tweede Kamer.⁸ Hierdoor worden deze stukken openbaar.⁹

Communicatie en contactpersonen

De Griffier is namens het Presidium verantwoordelijk voor de uitvoering van de Regeling.¹⁰ In materiële zin is de Stafdienst Financieel-Economische Zaken van de Tweede Kamer, team Business Control, belast met de uitvoering van de Regeling.

Dat betekent dat informatie over de Regeling, het normenkader, de procedure, het aanleveren van documenten (verantwoording en controleverklaring), *et cetera* is in te winnen bij;

de Stafdienst Financieel-Economische Zaken, team Business Control, via het volgende mailadres: bc@tweedekamer.nl

Hoofdstuk 2 Aanpak onderzoek

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal aandachtspunten bij de controle, de relevante wet- en regelgeving, de toleranties en foutdefinities die voor het onderzoek van de accountant gelden.

Controleaanpak

De accountant voert zijn controlewerkzaamheden uit in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden (in het bijzonder Standaard 805) en dit

⁴ Zie artikel 10.3 van de modelstatuten.

⁵ Zie artikel 14, eerste lid, sub b, van de Regeling.

⁶ Zie artikel 14, eerste lid, van de Regeling.

⁷ Zie artikel 15, eerste lid, van de Regeling.

⁸ Zie artikel 16, eerste lid, van de Regeling.

⁹ Zie artikel 16, tweede lid, van de Regeling.

¹⁰ Zie artikel 19 van de Regeling.

accountantsprotocol. De accountant is zelfstandig verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van voldoende controlewerkzaamheden ter verkrijging van voldoende en geschikte controle-informatie ter onderbouwing van zijn oordeel over de verantwoording; Tweede Kamer geeft in dit controleprotocol alleen een aantal aandachtspunten mee voor de controle. De bijdrage die de stichting ontvangt heeft als doel het functioneren van de bij de stichting behorende fractie of groep te bevorderen en dient ter dekking van personele en materiële kosten of uitgaven conform de bestemming, bedoeld in artikel 4 van de Regeling en artikel 3 van de modelstatuten. Voor een nadere uitleg over het begrip “het functioneren van de fractie of groep te bevorderen” en het normenkader, wordt verwezen naar de toelichting bij de Regeling.

In dat kader gaat de aandacht uit naar;

- kosten die geen relatie hebben met het functioneren van de bij de stichting behorende fractie of groep;
- schuiven van personeel tussen fractie/groep en politieke partij (arbeids-, detacherings- of inhuurovereenkomst moet aanwezig zijn);
- gezamenlijke kosten of uitgaven tussen fractie/groep en partij voornamelijk bij informatieverstrekking (website, partijblad, *et cetera*). Duidelijk dient te zijn dat de opgevoerde kosten of uitgaven redelijk en billijk zijn ten aanzien van het totaal en de rol als fractie of groep daarin;
- de voorschriften gericht op het beheer en aanwenden van de trekkingsrechten en/of de egaliseringsreserve;
- het normenkader opgenomen in de toelichting bij de Regeling;
- het in acht nemen van algemeen aanvaarde normen die in het maatschappelijk verkeer gelden (representatie, Balkenendenorm, *et cetera*).

Referentiekader

De relevante wet- en regelgeving is:

- Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- Regeling financiële ondersteuning fracties en groepen Tweede Kamer 2023 (inclusief dit bijbehorende controleprotocol, het verantwoordingsmodel, de modelstatuten en de toelichting op de Regeling);
- Wet schadeloosstelling leden Tweede Kamer;
- Wet financiering politieke partijen;
- Algemene wet bestuursrecht;
- Comptabiliteitswet;
- Burgerlijk Wetboek (o.a. Titel 6 van Boek 2 BW inzake Stichtingen);
- Aanbestedingswet (*);
- Alle wet- en regelgeving die van toepassing is op het werkgeverschap.

(*) Een stichting die voor meer dan 50% van de totale beschikbare middelen wordt gesubsidieerd door een aanbestedende dienst, wordt zelf ook een aanbestedende dienst (Aanbestedingswet 2012 – artikel 8 lid 2).

De accountant stelt vast dat:

- Kosten van de stichting zijn gemaakt in overeenstemming met artikel 4 van de Regeling en de statuten van de betreffende stichting;¹¹
- Kosten van de stichting zijn besteed conform het doel van de Regeling, zijnde het functioneren van de bijbehorende fractie of groep te bevorderen;¹²
- In de verantwoording geen onkostenvergoedingen, beloningen of andere bijdragen aan individuele leden van de fractie of groep zijn opgenomen (samenloop met wet schadeloosstelling leden Tweede Kamer) (voorbeeld: reiskosten van leden van fracties en groepen);¹³
- In de verantwoording geen kosten/ bijdragen aan politieke partijen of aan activiteiten van politieke partijen opgenomen (voorbeeld: verkiezingscampagnes mogen niet bekostigd worden uit de bijdrage van de stichting);¹³
- De accountant stelt vast dat de bijdrage niet besteed is aan:¹³
 - o betalingen aan politieke partijen, met politieke partijen verbonden instellingen anders dan een stichting, of natuurlijke personen anders dan de bestuurders of medewerkers van een stichting, met uitzondering van betalingen ter vergoeding van diensten of goederen geleverd ten behoeve van de fractie of groep op basis van een gespecificeerde en marktconforme declaratie; of

¹¹ Zie artikel 4 van de Regeling en artikel 3 van de modelstatuten.

¹² Zie artikel 4, tweede lid, van de Regeling en artikel 3.1 van de modelstatuten.

¹³ Zie artikel 4, derde lid, van de Regeling en artikel 3.2 van de modelstatuten.

- o giften, met uitzondering van giften mogelijk in het kader van de Regeling (bijvoorbeeld als gevolg van een afscheiding, deling, samenvoeging, splitsing, of ophouden te bestaan van de bij de stichting behorende fractie of groep).
- De accountant stelt vast dat de bepalingen inzake de egalisereserve zijn nageleefd:¹⁴
 - o de reserve wordt aangehouden in de vorm van vrij opneembare tegoeden bij een door De Nederlandsche Bank N.V. erkende bancaire of financiële instelling. De financiële middelen moeten direct inzetbaar zijn en mogen dus niet meerjarig vastzitten in bijvoorbeeld obligaties; en
 - o de hoogte van de egalisereserve lager of gelijk is aan € 5.000.000;
- De accountant stelt vast dat de bepalingen inzake de trekkingsrechten zijn nageleefd (er worden geen nieuwe trekkingsrechten meer opgebouwd);¹⁵
- De accountant stelt vast dat ingeval sprake is van een aanbestedende dienst, de bepalingen van de aanbestedingswet 2012 zijn nageleefd;
- Bepalingen ingeval van splitsing, samenvoeging, afscheiding, op houden te bestaan als gevolg van verkiezingen, zijn nageleefd;¹⁶
- De accountant stelt de juistheid en volledigheid vast van de in de verantwoording opgenomen giften;
- De accountant stelt de juistheid en volledigheid vast van de in de verantwoording opgenomen schulden per balansdatum van het verantwoordingsjaar.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De controle behoort zodanig te worden ingepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de verantwoording geen afwijkingen (fouten) van materieel belang bevat. Indien laatstgenoemd begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%.

Een goedkeurende controleverklaring impliceert dat, gegeven de eerdergenoemde betrouwbaarheid, in de verantwoording geen afwijkingen (fouten) en in de controle geen onzekerheden voorkomen met een belang dat groter is dan de voorgeschreven toleranties. Het referentiekader is opgenomen in hoofdstuk 2 van dit controleprotocol.

Het totaalbedrag van de kosten van de stichting volgens de verantwoording over het betreffende kalenderjaar, vormt de omvangsbasis waarop de toleranties van onderstaande tabel moeten worden toegepast. Voor de strekking van de controleverklaring gelden de volgende toleranties:

Materialiteitstabel	Controleverklaring		
	Goedkeurende controleverklaring	Verklaring met beperking	Oordeelonthouding/Afkeurende controleverklaring
Fouten in het financieel verslag en onzekerheden in de controle	≤ 2 %	> 2 % en ≤ 4 %	> 4%

Indien de accountant zowel fouten in de verantwoording als onzekerheden in de controle aantreft, dan weegt hij deze bij zijn oordeelsvorming altijd in onderlinge samenhang.

- Van fouten in de verantwoording is sprake indien naar aanleiding van de uitgevoerde controle is gebleken dat de verantwoording onjuistheden bevat omdat deze niet voldoen aan de normen van het in de Regeling bedoelde referentiekader. Fouten worden in absolute zin opgevat. Salderen van fouten is daarom niet toegestaan.
- Van een onzekerheid in de controle is sprake als er onvoldoende (controle-)informatie beschikbaar is om posten in de verantwoording als goed of fout aan te merken. Kortom, als onzekerheid bestaat over het wel of niet voldoen aan de normen van het referentiekader.

Omgaan met geconstateerde fouten

Voor fouten die worden geconstateerd tijdens de controle geldt dat deze, voor zover dat mogelijk is,

¹⁴ Zie artikel 6 van de Regeling en artikel 9 van de modelstatuten.

¹⁵ Zie artikel 7 van de Regeling.

¹⁶ Zie o.a. de artikelen 1 en 8 tot en met 13 van de Regeling.

worden gecorrigeerd.

Hoofdstuk 3 Controleverklaring

Conform de bepalingen in de Regeling en de basisgedachte die ten grondslag ligt aan het anders inrichten van de controle, verwacht het Presidium een controleverklaring die voldoet aan de standaard NV COS 805. Hiertoe is een model van de controleverklaring opgesteld, die als bijlage bij dit controleprotocol is gevoegd.

Zoals bij de doelstelling van dit controleprotocol in hoofdstuk 1 is aangegeven, omvat de controleverklaring niet alleen een oordeel of de verantwoording in alle van materieel belang zijnde aspecten is opgesteld in overeenstemming met de Regeling, maar ook een oordeel over (i) de rechtmatige besteding door de stichting van de ontvangen bijdrage, (ii) de juistheid van de stand van de equalisatiereserve van de stichting en (iii) de volledigheid van zowel schulden van EUR 25.000 of meer (berekend per crediteur) als van giften van EUR 4.500 of meer (berekend per schenker/gever). Deze zaken worden expliciet benoemd in de controleverklaring, opdat het oordeel van de accountant helder is.

Hoofdstuk 4 Beheer en Vaststellen controleprotocol

Dit controleprotocol is opgesteld door de Stafdienst Financieel-Economische Zaken en vastgesteld door de Tweede Kamer.

Het controleprotocol geldt sinds de controle van de verantwoording over boekjaar 2023. Het Presidium is bevoegd tot wijziging van dit controleprotocol (en het verantwoordingsmodel).¹⁷ Het Presidium deelt iedere wijziging van dit controleprotocol (of verantwoordingsmodel mee) aan de Tweede Kamer.

Den Haag, 4 juli 2023,

G.J. Hamilton
Wvd. Griffier Tweede Kamer

P.J.E. Janssen
Hoofd stafdienst Financieel Economische Zaken

¹⁷ Zie artikel 14, tweede lid, van de Regeling.

Model controleverklaring bij de verantwoording van de Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer

Aan het bestuur van
Stichting <naam>

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Ons oordeel

Wij hebben de bijgevoegde verantwoording over boekjaar 202[*] van Stichting <naam> (hierna: de **Stichting**) te Den Haag (hierna: de **verantwoording**) in het kader van de Regeling financiële ondersteuning fracties en groepen Tweede Kamer 2023 (hierna: de **Regeling**) gecontroleerd.

Naar ons oordeel¹⁸:

- is de verantwoording in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het referentiekader zoals opgenomen in hoofdstuk 2 van het controleprotocol, bedoeld in bijlage 2 bij de Regeling (hierna: het **controleprotocol**); en
- zijn de in de verantwoording verantwoorde baten en lasten over boekjaar 202[*], de balansmutaties en de mutaties in de egalisatiereserve <en de trekkingsrechten – indien van toepassing> in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het referentiekader in hoofdstuk 2 van het controleprotocol.

De verantwoording bestaat uit:

1. de balans per 31 december 202[*];
2. de staat van baten en lasten fractie- of groepskosten 202[*];
3. overzicht giften van € 4.500 of meer (berekend per schenker/gever);
4. overzicht schulden van € 25.000 of meer (berekend per crediteur) per 31 december 202[*]; en
5. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en hoofdstuk 2 van het controleprotocol vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de verantwoording'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik

Wij vestigen de aandacht op de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en de keuzes die het bestuur van de Stichting (hierna: het **Bestuur**) daarbij heeft gemaakt. De verantwoording is opgesteld door de Stichting voor het Presidium, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (hierna: het **Presidium**) met als doel de Stichting in staat te stellen te voldoen aan artikel 14 van de Regeling. Hierdoor is de verantwoording mogelijk niet geschikt voor een ander doel. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor het Bestuur en voor het Presidium en dient niet te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verantwoordelijkheden van het Bestuur voor de verantwoording

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de verantwoording in overeenstemming met de de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het in hoofdstuk 2 van het controleprotocol opgenomen referentiekader.

In dit kader is het Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de verantwoording en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de verantwoording

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze verantwoording nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's;
 - dat de verantwoording afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van de verantwoording, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Bestuur en de toelichtingen die daarover in de verantwoording staan.
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de verantwoording en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de verantwoording de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met het Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing .

<Plaats en datum>

<ONDERTEKENING>